СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рôкъ IV. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 2-го Липня 1896. | Число 27.

Календарь.

Липень.		
2	Ч.	Методія патарск.
3	П.	Юліяна тарсійск.
4	С.	Евсевія. Юліяніи
5	Н.	6. по СОШ. Кирила и Методія
6	П.	РОЖДЕСТВО ІОАН. КРЕСТ.
7	В.	Февронія муч.
8	С.	Давида преподо пого

Змѣстъ.

Вôдъ Редакціи.

Просимо нашихъ предплатниковъ и всѣ часописи, зъ котрыми мы обмѣнюемось газетою, щобъ звертались на нову адресу „Свободы": „Svoboda", Printing office, Mt. Carmel, Pa. — При той способности просимо о выровнане залеглосгей въ предплатѣ. Предплатники можуть грошѣ посылати, або впростъ до Редакціи, або доручати нашимъ аґентамъ. „Свобода" коштуе на цѣлый рôкъ только $2.00. При нашихъ бѣдныхъ рускихъ вôдносинахъ незвычайно таньо. Кождый письменный чоловѣкъ повиненъ собѣ записати нашу газету — если хоче знати якъ Русины жиють въ Америцѣ, що дѣе ся на амер. земли, що чувати въ старôмъ краю тай якъ треба жити, щобъ можь называти ся дѣйсно обывателемъ вольнои землѣ. А тй цѣкавй и поучаючй исторіи, котрй до теперь були друкованй въ „Свободѣ", чижь не заслугують на то, щобъ нашь чоловѣкъ записавъ собѣ нашу газету? Нема чоловѣка письменного въ Америцѣ, котрый-бы не читавъ газеты. Чижь мы Русины маемо бути все послѣднй? Ану покажѣмъ, що мы розумѣемо вже, що значить просвѣта и якъ другй народы читаймо свои газеты, але не лишь читаймо, та таки и заплатѣмъ. Адреса коротка, кождый спамятае:

„SVOBODA",
Printing Office
Mt. CARMEL, PA.

Звертаемо увагу на адвертайзментъ правительства канадійского FREE HOMESTEADS!

СПРАВЫ „СОЮЗА".

Всѣмъ намъ знано, що наше Товариство „Союзъ" се организація не братствъ, лишь поодинокихъ членôвъ. Зъ той то причины труднѣйше есть удержати порядокъ въ господарцѣ Товариства. Однакъ порядокъ въ проваджeню книгъ и рахунковъ есть конечный, если „Союзъ" мае постоянно розвиватись. Щобъ отже запобѣчи всякимъ неточностямъ, непорозумѣнямъ мѣжь членами а секретаромъ, особливо при выплачуваню посмертного, подаю членамъ и секретарямъ братствъ кôлька увагъ, до котрыхъ вôдъ теперь прошу завсѣгды застосовуватись.

1. Кождый секретарь братствъ, належачихъ до „Союза" нехай зробить собѣ списъ всѣхъ членôвъ братства зъ рубриками на мѣсяцѣ. Въ той рубрицѣ запише на каждôмъ мітинґу братства, чи и кôлько заплативъ членъ за даный мѣсяць. Если приступить новый членъ до братства, то треба его дописати въ тôмъ списѣ и зазначити, чи заплативъ вступне. Выступившого члена треба перемазати. Такъ выготовленый списъ прошу менѣ заслати сейчасъ по мітинґу братскôмъ.

2. Членôвъ „Союза", котрыхъ есть больше на однôмъ плейзѣ, прошу, щобъ выбрали собѣ зъ помѣжь себе одного або двохъ людей, секретаря и касієра. Перший повѣдомлявъ-бы секретаря „Союза", кôлько есть членôвъ на тôмъ плейзѣ, хто заплатпвъ, чи хто хоче приступити. Черезъ другого посылали-бы всѣ члены разомъ свое мѣсячне до касы „Союза". Таке поступоване улекшить роботу секретареви „Союза" и вынесе таньше мѣсцевыхъ членôвъ при посылцѣ грошей.

3. Роблю уважнымп всѣхъ членôвъ, що пôсля ухвалы сегорôчнои Конвенціи членъ зъ мѣсячными вкладками не може залягати за больше, якъ за 3 мѣсяцѣ.

4. Секретарѣ братствъ схочуть менѣ донести, въ котру недѣлю вôдбуваесь мітинґъ братства.

Приступили слѣдуючй новй члены:

Зъ МАЙФІЛЬДЪ, ПА.

	Число въ гол. книзѣ:
Крохта Иванъ	432
Зъ ОЛИФАНТЪ, ПА.	
Барна Кондратъ	439
Сметана Андрей	439
Пронько Иванъ	440
Френчко Стефанъ	440
Дикій Йосифъ	441
Смолей Стефанъ	441
Свала Кузьма	442

М. Стефановичъ
секретарь.

СПРАВЫ КОЛЬОНІЗАЦІЙНИ.

Вôдозва.

ДОРОГИ БРАТЯ!

Понеже вже не разъ давались чути голосы, що чоловѣкъ хоть бы скôлько грошей принѣсъ зъ Америки до краю, то на свое не выйде, але ще втратить и въ довги залѣзе, — понеже дальше не одному вже обрыдло робити тоту паньщину по фабрикахъ и майнахъ американьскихъ, та свою працею запомагати чужй кишенѣ, понеже на конець не оденъ хотѣвъ бы мати якійсь свôй кутокъ, забезпечене на старôсть и забеспечене для дѣтей, — то товариство наше „**Руско-Народный Союзъ**", що поставило собѣ за задачу робити всьо, що може выйти на добро руского народу въ Америцѣ, розваживши наведенй высше причины, постановило занятись справою колонізаціи нашихъ людей и выбрало па конвенціи вôдбувшôй ся дня 2. юнія с. р. до того осôбный комитетъ.

Комитетъ той заразъ на самôмъ початку мусѣвъ взяти собѣ за задачу вынайти таку мѣсцевôсть, где бы земля, климатъ и т. к. були для нашихъ людей якъ найвôдповѣднѣйшй, где бы можливо найлѣпшу землю було достати за найтаньшй грошѣ и где бы нашй люде могли осѣдати цѣлыми кольоніями, мати свои церкви, школы и т. д.

На всѣ тй такъ дуже важнй пытаня мае вже нынѣ комитетъ вôдповѣдь, а то завдяки проф. д-ру. І. Олеськову зô Львова, и его книжочцѣ „О еміграціи" въ котрôй подавъ вôнъ вельми цѣннй информаціи въ тôмъ взглядѣ.

Проф. д-ръ І. Олеськôвъ прійшовъ до перекопаня, що Канада есть найвôдповѣднѣйшою для кольонізаціи нашихъ людей, и комитетъ на пôдставѣ того вôднѣсъ ся сейчасъ до Канадійского правительства зъ жаданемъ якъ найточнѣйшихъ информацій и можливыхъ уступокъ для нашихъ кольоністôвъ.

Правительство канадійске приняло сй жаданя комитету дуже прихильно и выслало свого специяльного аґента, щобы вôнъ зъ Выдѣломъ „Союза" трактувавъ въ той справѣ.

Аґентъ той прибувъ вже 8. с. м. до Shamokin, Pa., где въ присутности Выдѣлу „Союза" и другихъ людей зробивъ слѣдуючу умову:

1) Що тôлько членамъ тов. „Союзъ" правительство канадійске дасть всякй можливй зниженя.

2) Що въ мѣсци, где будуть осѣдати нашй люде, безъ вѣдомости „Союза" нѣхто иншій осѣсти не може.

3) Що кождый чоловѣкъ высланый „Союзомъ" достане не лишь знижене цѣны ѣзды на тренахъ канадійскихъ, але и тутешнихъ американьскихъ.

4) Що кождый чоловѣкъ буде мôгъ взяти 200 фунтôвъ рѣчей зъ собою за дармо; сли буде мати больше заплатить лишь половину належитости; цла (костюмерского) также не буде платвъ на граници.

5) Що кождый чоловѣкъ достане 160 акрôвъ (113 морговъ) землѣ, якои собѣ самъ выбере, за дармо.

6) Що на землю тоту достане по 3 лѣтахъ deed, т. е. земля тота перейде на его выключну власнôсть; вôнъ може еѣ продати, даровати и т. и.

7) Що на всякй будинки достане дерево за дармо.

8) Що если збере ся 30 фамилій дарує рядъ 160 акрôвъ землѣ для церкви и священника.

9) Що сли буде 10 дѣтей въ вѣцѣ шкôльнôмъ, выбудуе рядъ школу, на котру буде платпвъ ⅔ части, а громада ⅓.

10) Що двохъ делеґатôвъ достане тікеты за дармо.

До того треба ще додати, що тамъ податкôвъ жадныхъ нема, крôмъ того що на школу, що земля добра и що нашй люде вже тамъ суть вôдъ 2—3 лѣтъ засѣлй — а 1. мая с. р. прибула нова компанія выслана д-ромъ Олеськовомъ, въ числѣ 107 душь. Крôмъ нашихъ иде тамъ много Французôвъ, Нѣмцѣвъ, Англикôвъ и др. Длятого, сли хто мыслить ити направду на фармы, нехай не надумуесь довго, бо може опамятатись допера тогды, коли вже всѣ даровй фармы будуть розданй, а зôстануть лишь тй, що на продажь и то за цѣну що найменче $480. Грошей великихъ тамъ теперь не потреба. Хто бере 160 акрôвъ поля за дармо, той за $200 до $300 може порядно загосподаруватись.

А тй грошѣ, що не одному плѣснѣють въ куфрѣ — а скоро выдôстане ихъ на свѣжій воздухъ, або поѣде зъ ними до краю — скоро розминуть ся, вложенй въ господарство, въ фарму — моглибъ го зробити за 3 лѣта паномъ, бо за той часъ мавъ бы вже кождый свôй грунтъ, свою худобу и не потребувавъ бы жадного „баса" слухати.

Такъ одже мѣркуйте Дорогй Братя, якъ кому ся любить. „Союзъ" зробивъ и робить дальше свое, а вы робѣть знову свое. Мѣркуйте, чи Вамъ добре ити на фармы, чи лѣпше въ фабрикахъ зôстати. Намавляти когось годѣ. Но хто направду мыслить ити до Канады, нехай пише на адресъ John Glowa, Excelsior, Pa. и подасть ему слѣдуюче:

1. Свое правдиве имя и прозвище.

2. Край, повѣтъ, село — звôдки походить.

3. Число лѣтъ.

4. Имена и вѣкъ жѣнки и дѣтей.

5. Свое теперѣшне занятіе и докладный адресъ.

6. Письменный, чи неписьменный.

7. Скôлько лѣтъ въ Америцѣ.

8. Коли мыслить ити до Канады теперь ще, чи ажь на весну (подати въ приближеню часъ).

9. Чи належить ся ему що въ краю (сплата, поле, або що иншого) и що думае зъ тымъ зробити.

На то всьо мусить кождый совѣстно вôдповѣсти, бо вôдповѣди тй будуть для загалу дуже важнй и цѣкавй, а вôдповѣдь на пытане девяте, конечна для самого кольоніста. Не одному належить ся се або то зъ краю. Поки вôнъ ту и все збираесь вертати до краю, доси тамъ роблять зъ тымъ що хотять. Но коли чоловѣкъ выбираесь до Канады разъ на все — то мусить розпорядитись своимъ маeuткомъ, що въ краю, и продати его, даровати, або що инше зробити. Но самому чоловѣку зробити се трудно, бо або не знае до кого зъ тымъ удати ся, або сли удасть ся до першого лѣпшого лосра, то той зôдре го зо шкôры. Длятого ту справу „Союзъ" перенявъ-на себе и „Союзъ" умовить ся зъ однымъ лишь совѣстнымъ адвокатомъ, котрый бы, сли можна розумѣвъ и по руски, щобы вôнъ, сли чоловѣкъ идучій до Канады скаже: я маю два морги поля въ краю, хочу ихъ продати зробивъ все для того чоловѣка и за танй грошѣ.

Часомъ трафить ся и таке, що чоловѣкъ схоче даровати свое поле родинѣ, або одному лишь еѣ членови, то и въ тôмъ разѣ мусить розпо-

(Продовжене на другой сторонѣ.)

---

(5)

НАРОДНЫЙ РУХЪ АВСТРО-УГОРСКИХЪ РУСИНОВЪ.

(1772-1896)

НАПИСАВЪ
М. Павликъ
(Дальше).

Теперь по всюды бажають закладати парохіяльнй школы зъ рускою выкладовою мовою, та латиньска консисторія не позволяе, бо впавъ-бы фондъ на мѣскй школы, а руска консисторія мовчить. На жалобы рускихъ громадъ вѣденьскій урядъ пытае консисторію, а ся вôдповѣдае, якъ ѣй видить ся и все йде по старому. Духовенство та цѣсарскй урядники неприхильнй народнôй просвѣтѣ. Самй урядники кажуть: „щожь будуть робити нашй дѣти, зъ чого будуть жити, якъ еще й хлопъ вывчить ся читати и писати? Вôнъ и такъ уже надто розумный". (Тутъ цѣсарскй урядники ишли на руки польскимъ дѣдичамъ, що були противнй народнôй просвѣтѣ и письменныхъ молодцѣвъ вôддавали до войска, абы не было кому писати на нихъ жалобы. Въ рокахъ 1846—48 на всю Галичину рускихъ дѣтей було въ народныхъ школахъ усего на всего 1282!) Потôмъ, зборъ рускихъ ученыхъ у Львовѣ, 1848 р. де найбôльше вызначивъ ся той же Головацкій, заявивъ таке: „Причина, що училища вôдъ 1815 року такъ мало успѣли, находить ся якъ и во всѣхъ народахъ вообще, такъ и въ насъ по части въ народѣ самôмъ, однакъ найбôльше въ тôмъ, що мы не мали ни засобу для учителей, ни будынкôвъ учильныхъ, ни ко ученію молодежи способныхъ учителей, що нашй священники при своимъ частôмъ переселенію, лихôмъ утриманію и трудахъ господарскихъ не мали и духа народного, що книгъ ко объученію юношества руского не было потребныхъ и ихъ тяжко було спроваджувати; тоже не учено такихъ предметôвъ, котрй бы народъ нашъ заохочували и матеріяльну корысть приносили, найбôльше же дѣдичи ставляли ученію перепоны. Словомъ причины були въ злôмъ системѣ правительства". Вертаемо знову до статѣ Головацкого.

Головацкій думае, що треба пôднести у Русиновъ середній станъ, увôльнити народъ вôдъ жидôвскихъ пявокъ, бунтованя, неморальныхъ урядникôвъ, канцелярщины и вôдъ гнету шляхты. Головацкій обертае ся до вѣденьского уряду и кôнчить свою статю такъ:

„Правительство схильне слухати пôдшептôвъ нашихъ ворогôвъ, немовь бы то русинство въ Галичинѣ небеспечне черезъ сусѣдство зъ Росією. Пуста балаканина! Якъ можуть немногй міліоны Русинôвъ помочи, або пошкодити россійскôй справѣ? Адже-жь вѣдомо, що Росія воюе та здобувае добычь багнетами, а не агентами, якъ воно дѣе ся хиба на западѣ. Русины въ Галичинѣ уніяты, у Росіи все православне — а яка вôддаль межи сими обрядами, ихъ просвѣтою, понятями й бажанями, се може пояснити найкрасше станъ буковинскихъ неуніятовъ. На Буковинѣ пануюча религія не-уніяцка, грецка. Вѣрнй сеи религіи въ половинѣ Волохи, въ половинѣ Русины. Цѣлй столѣтія жили они зъ Русинами галицкими, якъ добрй сусѣды, якъ суплемѣнники, якъ дѣти однои матери. Та отъ постановлено навернути тамтыхъ першихъ до уніи (тому, що не повели ся пробы въ Дальматіи, де одного проповѣдника убито, а другй повтѣкали). Отожь пôслано кôлькохъ ревныхъ католикôвъ на Буковину, звѣновано ихъ щедро зъ не-уніяцкого церковного фонду, утворено коло 10 мѣсць, подвысшено тымъ проповѣдникамъ пенсію, выдатки на дорогу и т. и. И справдѣ имъ повело ся за кôлька рокôвъ придбати богато прихильникôвъ, котрыхъ число наросло зъ часомъ до десять тысячь. Та вôдъ тодѣ годѣ погасити и ненавѣсть межи уніятами й не-уніятами на Буковинѣ. Теперь браты по народности и вѣрѣ ненавидять ся на смерть — якъ не причкомъ католицкй и протестантскй Словаки въ Пресбургу. Православныхъ буковинскихъ Волохôвъ уважають ихъ браты по вѣрѣ въ Молдавѣ за не чистыхъ та вôдступникôвъ тому, що вони вчать ся въ „нѣмецкихъ школахъ". За що-жь, пôсля сего, матимуть у православнôй Росіи уніятскихъ Галичанъ? Певне не за щось лѣпше. До того просвѣченымъ Русинамъ запевне не подобаюсь ся и ненастаннй посты та пустынне житє россійскихъ попôвъ, бо выховане и просвѣта призвычаило ихъ (Русинôвъ галицкихъ) до вôльнѣйшого житя. Врештѣ, руска справа въ Росіи стоить не найлѣпше; у тамошнихъ Русиновъ мала надѣя на свое письменство и народность. Московщина заливае усе, и жалобы на стѣснене правъ Украинцѣвъ надъ мѣру частй... Централістичный россійскій урядъ мусить дивити ся криво на зрôсть малорускового письменства, тымъ больше, що найбôльша частина малорускихъ статей выходить безъименно, або псевдонімно. Тому то вся надѣя рускои народности и письменства на Австрію, котра хоронить и боронить кожду народнôсть. Се дуже добре почувають зрѣлѣщй Русины. Австрія могла бы черезъ руске письменство вплывати и на Украину, якъ вплывае на Сербію и Босну и т. и. Черезъ своихъ угорскихъ Сербôвъ, вона (Австрія) могла бы найти на Украинѣ ще й прихильнôсть. Про пôдпиране рускои народности зъ политичного погляду, про его вплывъ на Украину зладивъ передъ кôлькома роками епископъ (перемыскій) Гр. Яхимовичь статю для урядового вжитку, котра ненадѣйно опинила ся въ нашихъ (Головацкого) рукахъ и вже мабуть зовсѣмъ забута. Шляхтичѣ справдѣ можуть богато надѣяти ся на Росію, бо нѣгде въ Европѣ (окрôмъ хиба на Угорщинѣ) не пôдпирають шляхетчину такъ, якъ у Росіи. Нѣгде дѣдичь не може такъ безкарно збыткувати ся надъ своими мужиками, якъ тамъ. Ось чому деякй галицкй дѣдичи мали говорити, що радо бажали бы пôддати ся Россіи, коли урядъ задумувавъ скасувати панщину, або радше взяти еѣ на выкупъ, що справдѣ було бы для Галичины найкрасше, бо тôлько такимъ чиномъ можна бы разъ на всегда зробити конець притѣснованю мужикôвъ. Правда дѣдичѣ сусѣдпои Росіи, шляхецкимъ судамъ, котрыхъ вôддана доля мужика, вымагають, по инвентарю, тôлько два дни працѣ на тыждень, та по ихъ выкладу, не вôдъ кождого куснѣ грунту або нумеру дому, а вôдъ кождои душѣ въ родинѣ. Рускй мужики знають добре, якъ поводить ся пôдданымъ у Росіи; нерѣжжй, втѣкачѣ нароскажують ся имъ десять про те, що вони зовсѣмъ

SVOBODA

(LIBERTY.)

Weekly Paper

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at Mt. CARMEL, PA. of each week by the „SVOBODA" Publishing Co.

ADVERTISING RATES:
One inch per annum...$ 10.00
„ „Six months. „ 6.00

All comunications should be addressed to: „Svoboda" Printing Office Mt. CARMEL, PA.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю.......3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To "SVOBODA" Printing Office Mt. CARMEL, PA.

Газета стає выходити що тыждня въ Четвергъ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

Хотячй приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касiєра.
Mr. Gr. Chylak
Olyphant Pa.

И увѣдомити секретаря пôдъ адресою.
Rev. N. Stefanowicz
715 Carson str.
S. S. Pittsburg, Pa.

(Продолженє зъ стороны першой)

ряджене зробити, бо иначе, тй що вже будуть ся сварити надъ его маєткомъ, за чубы водити и по судахъ волочити ся и вôнъ мѣсто добра, ще зле зробити родинѣ.

Кромѣ вôдповѣдей на вышеныхъ девять пытань, ще мусить кождый заслати въ листѣ одного доляра. Доляры тй будуть ужитй на выдане книжочки описуючой докладно землю и порядки канадійскй, котру кождый достане за дармо. Слѣдъ якй гронѣ по выданю ще зôстануть, будуть прилученѣ до фонду емїграцїйного, взглядно кольонїзацїйного.

На конець не треба здає ся и згадувати, що кождый, що буде хотѣвъ користати зъ улекшень, якй дає товарищество „Союзъ" на подставѣ умовы зъ правительствомъ канадійскимъ, буде мусѣвъ наперёдъ вписати ся, яко членъ „Союза"; 50 цит. вступного и 50 цит. мѣсячного, сежь не такй великй гронѣ, щобы не можь заплатити взамѣнъ за тй полекшѣ, якй дає „Союзъ" своимъ членамъ, хотячимъ ити на фармы.

Тымъ и кончимо нынѣ нашу вôдповѣдь надѣючись, що вже Дорогй Браты, що мають старый памфлеты на фармы, сейчасъ станутъ голосити ся на подану адресу и сповнить всѣ поставленй нами жаданя.

За комитетъ:
Иванъ Глова
О. Ѳ. Обушкевичъ
О. Иванъ Арданъ.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Дописи „Свободы".

Олифантъ, Па. 21-го июня 1896.

Чорна хмара нависла надъ нашими Русинами въ Олифантѣ — нещасти на деннôмъ порядку. Недавно що поломало руку брату панономъ Д. Михальскому, — то знову предсѣдателеви Братства св. Иоанна Крестителя В. Туркови поломало ногу — нещасного вôдвезли до скрентонського шпиталя.

Днесь, т. е. 24-го вôдбувъ ся похоронъ Максима Митрушиного зъ Суровицѣ пов. Саноцкого. Небôщикъ проживъ 50 лѣтъ и належавъ до тои бôльшои части Русинôвъ, що недбають о себе анѣ о свою фамилію. До Братства, анѣ до „Союза" неналежавъ, правда що робота иде слабо, але такой тыхъ 50 цит. мѣсячно вôдложити и въ разѣ выпадку смерти дѣти достали бы запомогу, — а такъ що? Если бы не браты его и добрй приятелѣ, не було бы за що его похоронити.

Протое дорогй браття Русины Олифантскй не вôдкладайте, а вписуйте ся чимъ скорше до Братства и до „Союза", бо буде за пôзно.

Дня 23-го постигло нещасте сына чест. обывателя Олифантского Гаврила Блашину. Хлопя около трехъ лѣтъ бавило ся на улици, где бôльшй хлопцѣ клали огонь — хлопя тое стало за близко и убране на нѣмъ занялося. Поки люде зобачили и могли прийти на ратунокъ, дитя вже було страшно попечене. — Протое уважайте на дѣти, а особливо матери.

Кумъ въ Олифанту.

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

(Клопоты польскихъ панôвъ зъ кс. Стояловскимъ. — Доля нашихъ емїгрантôвъ въ Канадѣ.)

Польскй паны, ксьондзы и епископы мають немало клопоту зъ кс. Стояловскимъ. Сей ксьондзъ звязавъ ся зъ Мазурами продинить пановъ и керенить имъ не мало. Недавно нунцій папскій зъ Вѣдня казавъ выносити ся ему зъ Галичины, та послухайте, що вôнъ пише про те въ польскихъ газетахъ:

„Судъ о своїй дѣяльности полишаю єдино Богу и исторіи. Я веду заязиту боротьбу противъ тыхъ епископôвъ и священникôвъ, котрй религію роблять орудемъ политики. При своїй политичной дѣяльности я не стерплю яко горожанинъ кураторь епископôвъ и тыхъ священникôвъ, котрй на мене нападають лише длятого, що я не хочу бути консерватистомъ-станьчикомъ. Сформулована мною людова програма зовсѣмъ не тыкає духовеньства, се христiяньско-людова програма. Епископъ або священникъ може не мати правдивого христiяньского духа, а котрый не мае того духа, може бути урядникомъ для рôзныхъ богослужебныхъ чинностій, для хрещеня, вѣнчаня, похоронôвъ, може бути и директоромъ поліціи въ пурпурѣ, але правдивымъ христіяниномъ вôнъ не есть. Я бороню христіяньского принципу, справедливости опертои на христіяньской етицѣ, але я неумолимый противникъ клерикализму и пересвѣдченя, що епископъ або священникъ мае право комусь въ квестіяхъ политичныхъ и соціяльныхъ, лише длятого, що вôнъ епископъ або священникъ, накинути свôй личный поглядъ. Длятого лютять ся на мене деякй люде, котрй свою релігію обмѣнюють зъ станьчикôвствомъ такъ, що вже не знають, що христіяньскій принципъ, а що консервативна политика. Зъ того то й выходить, що письма нунція вандрують черезъ бюра дирекціи поліціи. Я стою на основѣ Божого и церковного права. Мôй властивый и едино компетентный судья и зверхникъ есть въ першôй линіи архиепископъ зъ Антиваріи а вôдтакъ папа; одинъ и другій можуть выдати о менѣ судъ на пôдставѣ доходжень и особистого переслуханя; се розумѣесь само собою и вôдповѣдае постановамъ канонічного права. Архиепископъ зъ Антиварі писавъ менѣ власноручно: „Жадано вôдъ мене, щобы я васъ суспендувавъ и вôзвавъ до своеи діецезіи; я вôдповѣвъ, що безъ доходжень и переслуханя того не можу вчинити и не учиню, бо я не е орґанъ полицейный анѣ жандармъ. А коли вы прогрѣшились противъ вѣры, то нехай васъ вôзвуть до Риму". Тому-то, якъ довго не поступлять супротивъ мене въ спосôбъ приписаный, всякй выдаванй нунціемъ на-слѣпо и безъ переслуханя мене интердикты, грозьбы и иншй мѣры мене не поцѣлять..."

Въ другôмъ письмѣ до N. Reform-ы кс. Стояловскій, реаґуе на закидъ „москвофільства". Вôнъ признае, що зъ огляду на ґерманізацію польского костела и духовеньства въ Прусахъ та въ Шлеску австрійскôмъ, якъ и зъ огляду на круціяту политичну, яка вôдъ двохъ лѣтъ пôдкопуе религійно-суспôльнй вôдносины въ Галичинѣ и есть небеспечностію, котрои нѣхто розумный не може легковажити, вôнъ умѣстивъ надôслану ему статью „Wspomnienie z pielgrzymki na Kalwaryą" не для величаня Россіи, але для правды и перестороги. Супротивъ Россіи вôнъ, наученый досвѣдомъ, покинувъ политику провокаційну, а йдучи за указками енциклики Льва XIII. въ листѣ до польскихъ епископôвъ зъ марта 1894 р., вступивъ на дорогу гляданя modus vivendi. Потôмъ такъ пише дальше: „Для мене народомъ есть людъ, а справою народною самовѣжа и самоуправа люду... А людъ въ Галичинѣ мае зъ конституціи тôлько майже самй тягары; свобода, законами скупо вымѣрена, конфіскуе ему усе, мовь-бы зъ засады, и не лишь мене, але кождого, хто хочь-бы найстислѣйше въ границяхъ законôвъ хоче ревіндикувати горожаньскй права, того вправдѣ безъ кайданôвъ але въ бѣлый день таскають вôдъ суду до суду, а цѣла майже праса и верховодячй верствы приглядають ся тому зъ стоицкою резиґнаціею и безъ обуреня. Якъ довго такій станъ тревае въ Галичинѣ, я голосно и отверто не перестану повтаряти, що впрочôмъ самй Нѣмцѣ неразъ уже высказали въ парляментѣ, що лѣпшій и чеснѣйшій есть абсолютизмъ отвертый, нѣжь упестреный мертвыми буквами конституціи, лѣпшій нѣжь polskie rządy въ Галичинѣ, котрй вже и въ Австріи увôйшли въ пословицю. Особливымъ, въ цѣлôй Европѣ а радше въ цѣлôмъ свѣтѣ доси невиданымъ и небувалымъ овочемъ тыхъ polskich rządów галицкихъ, есть то письмо нунція Аліярдіого, намагаюче, якъ то сама редакція (N. Reform-ы) признае, засудити мене на выгнане зъ земель; се выкликало обурене у честныхъ Нѣмцѣвъ. Того чей-же досыть, щобы не кажу вже остудити жаръ, але вырвати зъ серця всяку вѣру въ благодати конституціи, роздѣлюванй руками міністрôвъ-„родакôвъ", а бороненй „патріотичною прасою польскою". Що-до самои рѣчи простую въ тôй справѣ высказъ, мовь бы тото посылане орґанами полицейными письмо нунція „ставляло на порядку дневнôмъ квестію мого священьства", котрого менѣ нѣхто, навѣть папа вôдняти не може. Письмо то ставить на порядку дневнôмъ хиба „здоровый розумъ и елементарнй понятя права и справедливости." — Зъ тыхъ заявъ кс. Стояловского видко, що вôнъ не гадае складати оружя, але рѣшивъ ся вести борбу дальше... на жите або смерть.

Про долю нашихъ емїґрантôвъ до Канады, котрй заходами и пôдъ покровомъ д-ра Олеськова выѣхали по Великодни с. р., можемо за „Дѣломъ" подати такй вѣсти: Партія емїґрантôвъ, зложена зъ кôльканацяти родинъ на поселене и зъ кôлькохъ мущинъ емїґруючихъ за заробкомъ, прибула на мѣсце въ першихъ дняхъ мая. При выѣздѣ партіи въ означенôмъ речинци були деякй перепоны зô стороны поодинокихъ старостъ. але вина сего въ бôльшôй части случаяхъ паде таки на самыхъ емїґрантôвъ, котрй маловажили собѣ приписы и зарядженя политичныхъ властей. Але при вырозумѣлости львôвскихъ властей и за старанемъ д-ра Олеськова, ухилено тй перепоны и охоронено емїґрантôвъ вôдъ стратъ. Партіи проводивъ вправный чоловѣкъ, що говоривъ по англійски и знавъ ся добре на маніпуляціи урядôвъ та зелѣзницъ зъ емїґрантами якъ въ Нѣмеччинѣ такъ и за океаномъ. Йно такій провôдъ може принести дѣйстный хосенъ емїґрантамъ. Подорожь черезъ цѣлу Нѣмеччину перебули емїґранты, не пересѣдаючи ся. Зъ горы подбано, щобы партіи не доскулювано въ дорозѣ; на деякихъ стаціяхъ було замовлене навѣть свѣже молоко для дѣтей. Въ Гамбурзѣ вôдпочали емїґранты одинъ день, а вôдтакъ всѣли на корабель нѣмецкій, що плывъ просто до Кебекъ въ Канадѣ. Пароходы нѣмецкй не конче мудрй и плывуть поволи, але що правительство нѣмецке пôдпирае нѣмецкй товариства перевозовй, тожь и годѣ выѣдати у нѣмецкихъ Landrathsamt-ôвъ, щобы емїґранты могли ѣхати англійскими кораблями. Впрочѣмъ нашй емїґранты не були выбагливй и заявляли свое вдоволене зъ харчу и трактованя ихъ на корабли. — Въ Кебекъ высѣли на кôлька годинъ до дому емїґраційного, уладженого для людей о вышшихъ потребахъ культурныхъ; однакъ зъ устроенъ того дому майже не користали мимо запросинъ. Суть тамъ умывальнѣ, ванны до купелѣ, приборы до писаня листôвъ, почта, телеграфъ, реставрація, въ котрôй за 25 центôвъ дають дуже добрый обѣдъ, контора вымѣны и торговля зъ припасами поживы, — а все те пôдъ правительственною контролею. Однакъ нашй люде позабирали зъ дому стôлько харчу, що не потребували купувати; ино деякй допытували ся за саломъ, бриндзею, кислыми огôрками, медомъ и цибулею, але тамъ знова тыхъ припасôвъ не було. Того-жь таки дня выѣхала партія „експресомъ" канадійскои зелѣзницѣ Пацифікъ въ дальшу дорогу. Для нашихъ емїґрантôвъ приладжено два ваґоны (американьскй ваґоны майже въ двое довшй якъ нашй) найновѣйшои конструкціи, въ котрыхъ лавки такъ уладженй, що на нôчь перемѣняють ся въ лôжка, зъ умывальнею и кухнею въ ваґонѣ. Въ тыхъ возахъ по розмѣщеню кождои родины въ окремôмъ компартиментѣ вôдбули майже тридневну подорожь до Віннінеґу. После слôвъ проводиря мали тй возы по трехъ дняхъ выглядати такъ, що й рôдна мати не була бы ихъ пôзнала. Взагалѣ въ часѣ подорожи нашй емїґранты доводять до роспуки службу, котра мае дбати о ладъ и чистоту, а то за-для повнои несвѣдомости уживаня деякихъ апартаментôвъ, безъ котрыхъ нашй селяне на селѣ якось обходять ся, але безъ котрыхъ нѣякъ не можна обôйти ся анѣ на корабли, анѣ въ поѣздѣ поспѣшнôмъ, анѣ въ домѣ емїґраційнôмъ. Ще на щасте неродягнула ся цѣла партія въ убôръ свѣтовый, закинувши краевый одягъ хлопскій, котрый на Заходѣ выдае ся просто неглїжемъ и грубо разить чувства приличности.

На поселене емїґрантôвъ выбрало правительство околицю стаціи Уайтмонтъ о десять миль на всходъ Віннінеґу. На стаціи ждали пôдводы. Правительство вынаймило своимъ коштомъ цѣлый готель на помѣщене емїґрантôвъ, заки побуду-

---

не можуть числити на россійску управу. Черезъ те вони (рускй мужики) тымъ вѣрнѣйше держать ся свого ц ѣ с а р я".

Ото вся статя Головацкого. Вона була надрукована въ 9 и 10-нрѣ „Slavische Jahrbucher" 1846 р., а окрôмъ того вôдбита осôбною брошурою п. з. „Die Zustaende der Russinen in Galizien, Ein Wort an der Zeit. Von einem Russinen. (Станъ Русинôвъ у Галичинѣ. Слово на порѣ. Сказане Русиномъ). Сеи брошуры прислано въ Галичину 1000 примѣрникôвъ и, по словамъ Головацкого, вона зробила велике враженѣе. Нѣмцѣ и Ляхи читали еѣ, та нищили, а Русины дуже врадували ся. Досыть буде сказати, що львôвскй семинаристы переписали за нôчь сто примѣрникôвъ и розôслали на провінцію.

То бувъ першій прилюдный протестъ Молодои Руси школы Шашкевича противъ еѣ гнобителѣвъ и заразомъ першій политичный голосъ Русинôвъ противъ панщизняныхъ порядкôвъ у Галичинѣ, — голосъ досыть розумный, та на диво смирный, коли порôвнати его зъ тымъ, якъ тодѣ вже говорено противъ невôльныхъ порядкôвъ Австріѣ.

Еще въ лютôмъ 1846 р. — пять мѣсяцѣвъ передъ тымъ, якъ Головацкій писавъ свою статю — мазурскй селяне въ Галичинѣ повстали противъ панщины и вырѣзали своихъ дѣдичѣвъ. То була перша блыскавиця, немовь знакъ до загального повстаня въ Австріи. Противники поганого ладу въ нашôмъ цѣсарствѣ пôдняли головы и почули свою силу. Воно клекотѣло ще два роки, потôмъ у лютôмъ 1848 р. блысло повстане въ Парижу, и пôсля того пôшло вже по всѣй Европѣ. Пôсля парижского повстаня, навѣть вѣдень... австрійско пôдали вѣденьскому урядови петицію, щобы до власти допущено громаду, а вѣденьске „Юридично-политичне читальне товариство", въ котрôмъ були найкрасшй силы середного вѣденьского стану, — правники, судіѣ, университетскй професоры, вôльнолюбивй члены шляхецкихъ становъ, чѣльнѣйшй промысловцѣ — взяло ся высказати урядови бажаня всеи людности и перше стало домагати ся загально-австрійскои конституціи. 12. марта подали урядови петицію и студенты вѣденьского университету, домагали ся: волѣ друку, волѣ слова, волѣ науки и волѣ вѣры, тай загального представительства. Коли-жь цѣсарскій урядъ не хотѣвъ про все те й чути — то 13. марта студенты вѣденскй повстали противъ старого ладу. До нихъ пристали вѣденьскй вченй й рôбôтники и въ загалѣ увесь Вѣдень. Повстанцѣ такъ наперли на цѣсаря, що 15. марта вôнъ мусѣвъ заявити прилюдно, що пристае на конституцію, потверджуе волю друку и позволяе народови узброити ся, заводити т. з. народнй гвардіи (народъ домагавъ ся власного вôйска, абы не дати ся цѣсарскому и держати ладъ).

Тôлько що рознесла ся чутка про побѣду вѣденьского народу, въ усѣхъ краинахъ Австріи люде стали ворушити ся не абы якъ. Повстали Венгры и Поляки въ Галичинѣ; мужики скрôзь стали домагати ся скасованя панщины и переставали робити на панôвъ. Въ Угорщинѣ начальникъ повстаня противъ цѣсаря, Кошутъ скасувавъ панщину 18. марта, а 18. апрѣля, галицкій губернаторъ Стадіонъ оголосивъ на власну руку, що панщина касуе ся, бо боявъ ся, що Поляки перший оголосять се и народъ перейде на ихъ бôкъ, противъ цѣсаря. Тодѣ для цѣсаря и его урядy... сгорнули ся до всѣхъ Русинôвъ у Галичинѣ тай на Угорщинѣ: мовлявъ, дамо вамъ усе, чого собѣ жадаете, тôлько спасайте!

Бѣда тôлько, що загалъ рускои интелігенціи зразу не знавъ, чого собѣ жадати, анѣ навѣть, на чѣмъ стати, бо не знавъ, якои народности Русины. Врештѣ урядъ цѣсарскій и тодѣ чувъ страхъ передъ Москалемъ и Стадіонъ заявивъ рускôй депутаціи, що не дай Боже, абы Русины були однои народности зъ Москалемъ и ихъ мова одна зъ московскою въ такôмъ разѣ, мовлявъ, цѣсарскій урядъ не пôдпиравъ бы Русинôвъ. Черезъ повстане Полякôвъ, урядъ цѣсарскій не бажавъ собѣ и того, щобы Русины були одно зъ Поляками, а тутъ, якъ на те, повставшй Поляки просто бѣсили Русинôвъ своими криками: „не було, нема и не може бути Русинôвъ, осôбно вôдъ Полякôвъ!"

Не було выходу: и руска старшина церковна и навѣть самъ цѣсарскій урядъ мусѣли признати „Молоду Русь" М. Шашкевича, котра казала, що Русины народъ самостôйный, осôбный вôдъ Полякôвъ и Москалѣвъ, але одинъ изъ руско-украинскимъ народомъ у Росіи, и повиненъ мати свое власне письменство въ народнôй мовѣ, вживати тои мовы въ школахъ, и въ загалѣ розвивати ся самостôйно. Узяли верхъ товаришѣ Шашкевича, бо тодѣ вони однй розумѣли ясно руску справу, и однй й були спосôбнй до чого-небудь.

Вѣрный приятель М. Шашкевича, Микола Устіяновичь переклавъ скоро зъ польского вже звѣсный намъ вѣршь на сконъ Шашкевича (въ р. 1843) и давъ его умысне саме тодѣ до друку для того, щобы, якъ каже... въ тужнй струны народнои душй, видобути въ найщасливѣйшу годину и въ родимôмъ серцю стоголосный вôдзвукъ". Вѣршь надрукованый бувъ по руски у Львовѣ 2. мая 1848 р. по обѣдѣ, а въ вечеръ о 6 годинѣ йшло ся у св. Юрѣ, въ сали консисторскихъ зборôвъ поверхъ 300 Русинôвъ, для основаня руского политичного товариства и. назв. Головна Руска Рада и, передъ нарадою, въ тôмъ самôмъ „осячѣмъ гнѣздѣ", зъ котрого головно шло всяке лихо на Маркіяна и его прихильникôвъ, вôдчитано згаданый повысше вѣршь Устіяновича — и всѣ зôбранй поклонили ся „памяти того поетичного духа (М. Шашкевича) за те, що такъ дуже любивъ руску народность". Тутъ-же руска интелігенція уперше признае й думки М. Шашкевича, то е: спôльнôсть изъ простымъ рускимъ народомъ. На зборы явивъ ся бувъ висланникъ польскій п. С. заявивъ, що Поляки „хотять воскресити Польщу въ давныхъ границяхъ, и абы до тои Польщи також галицка Русь належала" але то слово дôткнуло всѣхъ Русинôвъ до живого, повстало межи ними велике збурене; зо всѣхъ устъ выходивъ голосъ: „не може бути Польщи въ давныхъ границяхъ; Русины вже нѣколи, нѣколи до Польщи не хотять належати!" Тогды п. С. увидѣвши той сильный и незломный духъ рускій вôддаливъ ся". Пôсля вѣденьского повстаня — каже Устіяновичь — духъ Маркіяна Шашкевича укрѣпивъ ся въ Галичинѣ и проникъ у найнизшй верствы. Тодѣ про се кождый Русинъ мавъ бути переконаный. Середъ того выпустили зо св. Юра и сконфіскованy „Русалку Днѣстровую" и еѣ продавала ставропигійска книгарня дешево — по 20 кр.

ють собѣ хаты, подбало о запевнене добрыхъ заробкôвъ для почнинаючихъ фермерôвъ, — але що тутъ росходило ся передовсѣмъ о утворене однои бôльшои кольонiи, котра бы могла утримати своего душпастиря, то цѣла партiя, послѣ рѣшеня ще въ краю, поѣхала дальше, именно до давнѣйшои кольонiи коло Едмонтонъ, де есть цѣлый повѣтъ (township) зарезервованый на три роки для нашихъ поселенцѣвъ. — У Вiннiпеґу затримала ся партiя для вôдпочинку и для купна снарядôвъ рôльничихъ. Тамъ обступила ихъ цѣла шайка мантѣѣвъ, що полюють на емiґрантôвъ; але що зъ горы були про се упереджени и мали при собѣ проводиря, то й обôгнали ся щасливо передъ ними. — Для цѣлои партiи удало ся выробити вôльнй бiлеты ѣзды на зелѣзницяхъ въ Канадѣ, на чôмъ партiя зыскала около 3.000 злр. Рôвножъ на рѣчи, закуплений поселенцями у Вiннiпеґу, вôддано вагонъ до безплатного перевозу. Тй, котрй ѣхали на заробокъ, найшли сталу и добре платну роботу на фермахъ въ Манiтобѣ.

НОВИНКИ.

— Нова адреса „Свободы“: „Svoboda“ Printing office Mt. Carmel, Pa.

— Выбирайте американьскй папери, бо буде бѣда, але нѣмъ пеѣдете по нихъ навчѣть ся бодай, якъ называе ся президентъ тай и свого имени не забудьте. Коли вже чужй люде не будуть зъ насъ смѣяти ся? +

— На мѣсци Сатгольового имепованый вже делеґатомъ папскимъ въ Вашинґтонѣ msgr. Фальконiо. Для насъ буйдуже хто тамъ буде сидѣвъ въ Вашинґонѣ, Русинамъ вôнъ не поможе, якъ Русины самй про себе не схотять дбати.

— Дня 28. червня заложили Русины въ Mt. Carmel, Pa. рускiй полiтичный клюбъ. Вже на першôмъ засѣданю приступило 54 членôвъ.

— Читаемо въ польскôй газетѣ „Polonia“, котра выходить въ Курiтибѣ въ Бразилiи, въ числѣ 22. зъ 30. мая с. р., що тамъ приѣхало 27. мая 500 емiґрантôвъ зъ Галичины и зъ ними гр. кат. священникъ О. Михаловичь зъ родиною и поѣхавъ до Rio Claro, щобъ тамъ обняти парохiю. Емiґранты призначенй на кольонiи въ сторонѣ Porta Grossa. Проводникомъ тои партiи бувъ якiйсь Германъ, бувшiй урядникъ колейовый въ Галичинѣ.

Польскй ґазеты ростуть, якъ грибы по дощи. Въ Nantikoce, Detroit и въ Shenandoah выходять новй польскй газеты. То здае ся только гумбукъ на часъ выборôвъ.

— Добрый мужъ. Въ Chicago, Ill. на Washington Ave. мешкавъ въ маленкôмъ покою Larsen, Шведъ зъ своею женою, зъ котрою поступавъ собѣ въ нелюдскiй способъ. Вкôнци впавъ вôнъ на цѣкавый способъ. Женѣ не давъ анѣ цента на житє, а самъ куповавъ собѣ ѣдженє, а що не мôгъ зъѣсти, то ховавъ до шафы. Здасесь, що и его жена розумомъ не грѣшила, бо не ѣла черезъ кôлька дней ничь, та въ кôнци зъ голоду померла.

— Якъ пише польска газета „Ameryka“, то въ Chicago, Ill. въ парафiи „Wszystkich swętych“ прийшло до файту (на пястуки) помѣжь двома ксьондзами вѣкарими. Файтъ розпочавъ ся въ школѣ пôдъ костеломъ, и айрискому ксьондзови, котрый есть заразомъ учителемъ въ польскôй школѣ парафiальнôй, дôстало ся порядно вôдъ ксьондза Зальевского. — Парафiяне станули по сторонѣ покривдженого. Думали они, що кс. Зальевскiй зôставъ намовленый черезъ Змартвыхвстанцѣвъ и хотѣли его за се линчовати. — Кс. Зальевскiй уратувавъ ся вôдъ немилого линчованя „świętą ucieczką“ до плебанiи, зъ вôдки въ ночи тайно зôставъ вывезеный и бôльше не вернувъ. Нема що и казати, краснй порядки! И тй панове Поляки хотять насъ „głupich“ Русинôвъ учити, и кричать на цѣле горло, що мы не хочемо ити за ихъ примѣромъ. — Краснй примѣры, однакъ Русины ними не пôдуть, бо межи нами не було и не буде такихъ шкандалôвъ.

— Въ Montgomery, Ala. нѣґеръ Bill Westmoreland застрѣливъ богатого фармера Joe Gilchrista. Полiцiя зловила убiйника, однакъ народъ выдеръ нѣґра полiцiи и безъ суду повѣсивъ его.

— О. Несторъ Дмитрôвъ выѣзджае въ Пятницю т. е. 3. с. м. до Elmira, N. Y., де вôдправить 4. с. м. и 5 Службу Божу и повѣнчае двохъ нашихъ рускихъ Братôвъ.

О. I. Констанкевичь выѣзджае 4. с. м. на посвящене угольного каменя пôдъ нову церковь въ Minersville, Pa., котрои будову мае довершити О. Авг. Лавришинъ зъ Mahanoy City, Pa. вразъ зъ Радою церковною. На посвященю угольного каменя буде присутный також О. К. Лавришинъ зъ Shenandoah, Pa.

Замовляйте „Календарь“ „Союза“.

Вже друкуе ся „Календарь“. Буде то спора книга зъ образками. Цѣкавй, поучаючй исторiи оповѣданя, порады докторскй, портреты и исторiи нашихъ церковь и т. ин.

Замовляйте скоро, бо мы друкуемо не велике число, а хто не замовить може пôзнѣйше не достати.

Посмертнй вѣсти.

Дня 26. с. м. вôдбувъ ся въ Jersey City, N. J. похоронъ Адама Барновича, котрый захорувавъ въ роботѣ и умеръ по трищевнôй слабости. — Небощикъ бувъ чоловѣкъ ще молодый, бо мавъ доперва 32 лѣтъ и здоровый, длятого здае ся, не належавъ, анѣ до мѣсцевого братства, анѣ до „Союза“. Бувъ родомъ зъ Галичины, села Ждынѣ, горлицкого повѣту.

Вѣчная ему память!

(Нехай сей выпадокъ майже наглои смерти молодого и здорового чоловѣка буде для нашихъ людей наукою, щобъ забеспечували ся на выпадки хоробы и смерти въ нашихъ рускихъ братствахъ и „Союзѣ“. Ред.)

Справы робôтничй.

Газета працѣ.

Розвôй товариствъ робôтничихъ, заинтересоване справою бѣднѣйшихъ клясъ людности, конечне задля збôльшаючого ся руху и освѣдомленя тыхъ клясъ, заставило сучаснй державы подумати о охороннôмъ праводавствѣ та о средствахъ зарадчихъ противъ бючои въ очи нужды и поневѣрки „менчого брата“. Але тй средства зарадчй не могуть принести сподѣваныхъ корыстей, коли передъ очима не маемо правдивого стану пролетарiяту, и правдивыхъ его потребъ и жаданъ. Тому то конечнй суть инспекторы фабричнй, а ще бôльше до тои справы зближена ґазета, котрабъ подавала докладнй вѣдомости зъ житя--бутя робôтникôвъ. Таку ґазету заложила перша англiйска держава. Газета называе ся „The Laubor Gazette“ и выходить мѣсячно заходомъ мiнiстерства гандлю. Она мае свои сталй рубрики. Замѣтнѣйшй зъ нихъ: Станъ працѣ за минувшiй мѣсяць, змѣны въ зарôбкахъ и годинахъ працѣ, нещасливй выпадки зъ робôтниками, судовй справы мѣжь фабрикантами и робôтниками, дѣяльность бюръ, котрй посередничать мѣжь фабрикантами (потребуючими працѣ), текстъ правъ, котрй выдають на користь робôтникôвъ, наконецъ ґазета подае, кôлько робôтникôвъ належить до всѣлякихъ союзôвъ.

Всѣ тй рубрики суть переповненй всѣлякими цифрами и опирають ся головно на справозданяхъ союзôвъ. На пр. рубрика: станъ працѣ за минувшiй мѣсяць написаный на пôдставѣ донесень 62 союзôвъ (говорю о 1893 р.) Показано тымъ, що черезъ цѣлый рôкъ бôльше-менше 10 робôтникôвъ на сто не мало роботы. Въ слѣдуючôмъ роцѣ число незанятыхъ зменшило ся. Очевидно, въ тôй газетѣ зазначено, кôлько при якôй роботѣ було безъ роботы людей. Е тамъ докладнй вѣдомости зъ Льондону и зъ околицѣ. Навѣть фабриканты подавали свои звѣстки.

Въ рубрицѣ „змѣны въ зарôбкахъ и годинахъ працѣ“ написано за грудень 1893..., що зменшено около 90.000 робôтникамъ въ копальняхъ вугля платню о 1¼ прц. нисше звычайного. Въ промыслѣ зелѣзнôмъ також зменшили богато людямъ заробокъ и т. д.

Що до нещасныхъ выпадкôвъ поданй суть такъ докладнй вѣдомости, що бôльше вже не можна вымагати. На прим. що до копалень розрôзненй суть причины выпадкôвъ: выбухъ, усуненє грунту, рôжнй выпадки въ майнахъ и самыхъ копальняхъ, забитй и ранй, на двѣ части: дѣвчата и загально молодѣжь (girls и yong persons); зраненъ роздѣлюе газета ажь пять родôвъ.

Дальшихъ рубрикъ не буду обговорювати, бо и такъ думаю, ясно кождому, яка то газета. Скажу еще тôлько, що въ тôй газетѣ поданй суть звѣстки зъ рôжныхъ околицъ цѣлого свѣта и що мало що коштуе (1 пенсъ цѣлый зошитъ т. е. около 6 кр. а. в.), та що кождому прихильникови она конечно потрѣбна. П. Т.

Скринка листова Редакцiи и Адмiнiстрацiи.

Вп. Редакцiи „Новое Время“ — Ст. Петерсбургъ. Мы радо повитали-бы Вашу газету — здасесь, що не пускае Россiя своихъ газетъ до Америки. Мы ще радийше хтѣли-бы почути Вашъ судъ про наше выдавництво зъ кождого иншого боку. только не зъ боку лiнгвистики. Се у насъ рѣчь маловажна. Мы мусимо припоровлятись до мѣсцевыхъ обставинъ, если хочемо бути зрозумѣлими. Впрочѣмъ, еслибъ мы схотѣли б регти чистоту мовы, то намъ зовсѣмъ не потреба въ другихъ мовахъ запожичатись выразами — наша лiтература нинѣ стоить вже на такôй степени, що мы можемо зо свого родного жерела чисту воду черпати.

Впр. О. пр. А. Товтови. — Зъ приятностiю принимаемо до вѣдомости Ваше заявленє, що Вы нѣколи не були и не будете „головнымъ дорадникомъ“ декотрыхъ священникôвъ гр. кат. обряда и що про завязанє нового руского тов. нѣчото не знаете. — Мы новажаемо переконаня противникôвъ, але все будемо поборювати агiтацiйну роботу, котра-бы выходила на лихо нашому народови въ Америцѣ.

Новй книжки.

Гр. Лелива звѣстный авторъ знаменитои книги: „Польско-Русскiя отношенiя“ написавъ интересну книгу на россiйскôмъ языцѣ пôдъ заг. „Положенiе литовскаго народа въ русскомъ государствѣ“. Книжка та выйшла сими днями зъ друкарни „Свободы“ въ Шамокiнъ, Па. Можна ю достати въ Редакцiи „Свободы“ за $2.

Выдавництво час. „Свобода“ Ч. 1.

Образки зъ америки

написавъ Бузько. Шамокiнъ, Па. 1896. Зъ друкарнѣ „Свободы“.

Цѣна .... **10 цнт.**

Выдавництво наше почали мы отсими ориґинальными, цѣкавыми, американьскими образками. Слѣдуюча книжка буде передрукъ дуже цѣннои исторiи „Народный рухъ Австро-Угорскихъ Русинôвъ“ М. Павлика. По при ту книжочку задумали мы выдати дуже цѣкаву исторiйку, але почекаемо, якъ нашй люде будуть куповати першу книжочку. Працѣ кождому звѣсно, що накладъ коштуе грошѣ, а де ихъ взяти, якъ нѣхто не споможе. Купуйте Братя книжки, а мы постараемось для васъ о такй краснй, поучаючй, якихъ еще не читалисте.

На доходъ церкви въ Mayfield, Pa.

Парафiя въ Mayfield, Pa. устроюе дня 23. юлiя с. р. „екскурсiонъ“ на доходъ свои церкви въ поблизкôмъ парку „Farwieu“, коло Carbondale, Pa. На той забавѣ буде грати банда руска зъ Mayfield, Pa., а до танцѣвъ буде приґравати знаменита оркестра зъ Олифанту. На ту забаву просимо всѣхъ Русинôвъ мѣсцевыхъ и околичныхъ. Тiкеты на мѣсце забавы дуже танй. Навѣть зô Scranton, Pa. стоить вертаный тiкетъ всего лишь 80 цнт, Приѣдьте Братя, а добре забавите ся.

Рада церковна.

Въ редакцiи „Посланника“ въ Лашинѣ почта Бережаны въ Галичинѣ можна достати молитвословъ друкованый латиньскими буквами пôдъ заг. „Pid krestom“. Много у насъ есть Русинôвъ, котрй не вмѣють читати рускихъ буквъ и зъ тои причины уживають польскихъ, або словацкихъ молитвословôвъ. — Хто-бы хотѣвъ такiй молитвословъ мати, най зголосить ся до Редакцiи „Свободы“.

ОГОЛОШЕНЄ.

Читайте добре и мѣркуйте!

Вже друкуе ся „Календарь“ тов. „Союзъ“. Та книжка повинна находити ся въ хатѣ кождого письменного амер. Русина. Будуть образки, повѣстки и научнй статѣ. Хто хоче мати „Календарь“ най нанередъ зголосить ся на адресу: Rev. Nestor Dmytriw P. O. Box 599 Mt. Carmel, Pa. — „Календарь“ буде стояти 50 цнт. Чистый доходъ призначеный на желѣзный фондъ тов. „Союзъ“.

Зголошуйте ся напередъ, бо потôмъ може не стати, якъ мало выдрукуемо.

Основане въ Олифантѣ Товариство любителѣвъ музики (складаюче ся изъ 10 членôвъ) пôдъ назвою:

„Русско-славяньска музика“ (орхестра)

грае зъ нотъ пôдъ управительсвомъ **Ювеналя Обушкевича** на смычковыхъ инструментахъ, — хорошiи русскiи, словеньскiи, польскiи, венгерскiи и англiйскiи таньцѣ и марши.

Кто изъ краянôвъ Русинôвъ, Словакôвъ, Полякôвъ желалъ-бы собѣ на весѣляхъ, Екскурсiяхъ, баляхъ хорошой музики, най удасть ся на адресу:

JUWENAL OBUSZKEWICZ & Co.
OLYPHANT, PA.
P. O. Box 388.

ДЛЯ ХОРОГО ФЕДЯ.

Образокъ зъ житя.

(Дальше.)

Вôнъ знавъ, що на дворѣ не знайде нѣ патичка, нѣ трѣсочки, но мимо того, наче-бъ сподѣючись якого чуда, вôнъ зôгнувъ ся у двое и ставъ пильно шукати по своѣмъ невеличкôмъ подвôрю, ставъ рукою розгортати снѣгъ и вдивляти ся въ землю, мовь глядячи за якоюсь згубленою цѣнною рѣчію. Та годѣ, нема нѣчого. Вôнъ пôйшовъ ще пôдъ шôпчину и ставъ нишпорити по всѣхъ закуткахъ, но й тутъ не було нѣчого. Зъ тяжкимъ серцемъ вôнъ вийшовъ на дворъ и пôднѣсъ заплакани очи й руки до неба... На заходнôй сторонѣ, де сонце недавно зайшло, червонѣло небо и рѣдкй хмарки, мовь мѣдяна бляха, на всходѣ зôйшовъ повный мѣсяць и пôдôймавъ ся все выспе въ гору оповитый въ густый туманъ мраки — знакъ великого морозу. На небѣ горѣли зôрки, тихо, мовь позапалюваний свѣчечки, и блимали до него своимъ сяевомъ, якось жалôсно, якось приязно, неначе милосердились надъ его бѣдою. „Може тамъ десь и Федева зôрочка — думавъ собѣ Марко — блимае-блимае и може бути, що ось-ось покотить ся она по синôмъ небѣ и погасне, а Федя не стане въ живыхъ". — и ще тяжшій смутокъ огортавъ его серце... Груша на огородѣ, биля его хаты, такожь стояла тихо, непорушно, немовь затаила въ собѣ духъ и очѣкувала чогось великого, незвычайного. На самôмъ вершку грушѣ сидѣло цѣле стадо воронъ, всѣ вороны звернені клювами въ оденъ бôкъ, знакъ, що крôмъ морозу треба сподѣватись ще вѣтру, що морозъ буде втискатись до хаты стѣнами, а вѣтеръ завивати-ме комином на припѣчокъ.

У вôкнахъ хаты блиснуло свѣтло, жѣнка засвѣтила каганець и Марко занепокоєный звернувъ свои кроки до хаты.

„Чи не зрубати-бъ для хорого Федя грушѣ?" — перейшла ему думка черезъ голову. „Ахъ, Господи Боже мôй!" — застогнавъ вôнъ тяжко, переступаючи порôгъ хаты.

Въ хатѣ однаково: жѣнка заводила, дитина тяжко стогнала... Марко сѣвъ на свое попереднє мѣсце край стола и оперъ голову на руку.

Якій той вечѣръ смутный для него, а якй то були веселй вечери, коли Федь бувъ здоровый! Приходить вôнъ бувало зъ роботы, а маленькій Федь скучивъ ся безъ тата цѣлый день, витае его веселымъ реготомъ, наставляе до него рученята. И вôнъ бере на руки свого сынка, сѣдае зъ нимъ пôдъ печею и бавить ся зъ нимъ та розмовляе, любуєсь его веселымъ лепетомъ, тѣшить ся, якъ Федь своими маленькими ручками тягне его за вусы, за чуприну... Вконци весела жѣнка подае вечерю, а по вечерѣ они оба зъ Федемъ кладуть ся спати, Федь своимъ маленкимъ тѣлцемъ тулить ся до тата, запихае свои маленькй ножки татови за пазуху и такъ они сплять собѣ въ теплôй хатѣ веселй, щасливй... Весело тодѣ було и любо, мовь у раю, въ ихъ бѣднôй хатинѣ, а теперь смутно, мовь у гробѣ, бо не тôлько, що Федь лежить хорый, але зайшло такъ, що нема чимъ запалити въ хатѣ и бѣдный Федь мусить мерзнути.

— Ехъ, зрубаю грушу! — подумавъ Марко Бурый, — принаймѣ не буду мати на сумлѣню, що-мь заморозивъ дитину. Не маю за що спровадити лѣкаря, то хочь роспалю въ хатѣ, най ему буде тепло. Рôвно груша вже стара, мусить бути порохнява, и безъ того не довгій для неи вѣкъ..." Ему здавалось, що груша якъразъ мусить бути порохнава. Но зъ другои стороны и грушѣ жаль ему также. Та груша була найгрубша и найвысша зô всѣхъ грушь въ селѣ и була незвычайно родюча. Родила вправдѣ не конче великй, но за те дуже солодкй и смачнй грушки, и то не якъ будь, але по десять, або и по кôлька-найцять кôрцѣвъ на рôкъ. Микола Бурый гордивъ ся нею и величавъ ся неразъ своимъ маєткомъ, своею коровою... И цѣлкомъ справедливо, бо не тôлько, що кождого року можна було продати по кôлька кôрцѣвъ грушокъ и зыскомъ не одну дѣру заткати, но Маркова жѣнка ще собѣ сушила богато грушокъ на зиму и тй сушенй грушки були пôдпорою хлѣба, заступали omасту...

(Конець буде.)

Молись, трудись, учись, до СОЮЗА запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, Свободу читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, тôлько грôшь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому", ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . . Буде зъ васъ.